

Freds rörelsen på Orust firade sitt 30-års jubileum på kulturhuset Kajutan onsdagen den 20:e mars under temat

Nostalgins betydelse för visioner och perspektiv framåt.

Medlemmar och intresserade hade sedan länge inbjudits med de välkomnande raderna

“Kom och träffa fredsforskare och aktivister, musiker och diktare. Mingla med optimisterna och realisterna. Gör din egen röst hörd. Vi gör skillnad”.

I inbjudningstexten fanns också en påminnande referens till det kalla krigets dagar för 30 år sedan samt “Fredsspelen”, som då anordnades på Orust.

Erni och Ola Friholt hälsar inledningsvis alla välkomna och presenterar freds- utvecklings - och icke-våldsforskarna Jörgen Johansen och Gösta Tompuri.

Kvällens musiker är Helga Hussels och Andreas Eliasson. Erni delger också åhörarna de hyllningshälsningar, som inkommit från ett stort antal syster -organisationer och vänner, bl.a. från Johan Galtung. Dikter läses och goda tillbehör till kaffet finns framdukat. Böcker, utställningsmaterial, fotografier och programblad finns att ta del av.

Kulturhusets chef Lars Jacobsson håller ett anförande om Fredsrörelsens stora betydelse för kommunen och orustborna.

Annika Göthberg ger en historisk tillbakablick från Fredsrörelsens start.

Styrelsen uppvaktas av en medlem, Svenny Kopp, med choklad från Jämtland.

Kvällen begynner sedan med vacker sång och musik av Helga H och Andreas E, som framför Spelmanen av Dan Andersson och Blowing in the wind av Bob Dylan. (Se bifogad bild, “Fredsduon”).

Atmosfären under aftonen motsvarar rubriken:

de nostalgiska inslagen – t.ex. påminnelser om de stora fredsmarscherna i början på 80-talet till Paris, Minsk, Washington, osv., Kynnefjälls vaktstuga, som var i tjänst i 19 år och 10 månader enligt Jörgen J – blev likaså påminnelser om den styrka, motståndskraft och målinriktning för fred, som fanns **DÅ** och som behövs NU och **FRAMÅT**.

Det ovanskrivna blev en ledtråd i Jörgen Johansens anförande, ickevåldsforskaren, som varit aktivist sedan mer än 30 år och t o m glömt hur många gånger han deltagit i aktiviteter tillsammans med Fredsrörelsen på Orust. JJ besitter en enorm bank av kunskaper och erfarenheter men hinner bara ge några korta vinjetter denna kväll. Särskilt betydelsefullt är hans globala erfarenhet av fredsarbete och, som han säger sig ha lärt av militärerna, vikten av att fredsrörelser dokumenterar sina insatser, sina metoder och tillvägagångssätt samt lär sig av erfarenheter och eventuella misstag. Det är mycket fredsbyggande, att olika rörelser i

olika delar av världen kan ta del av varandras erfarenheter samt därmed få grepp om att fredsarbete pågår på många platser och att kontakter kan skapas. En kombination av att träffa människor öga mot öga i olika sammanhang och samtidigt kunna ta del av dokumentation på nätet eller på annat sätt ger den bästa spridningseffekten av fredsarbete.

JJ berör också svårigheten att rekrytera yngre människor till fredsarbete. Det brister i de ungas historiekunskap, det finns även stora brister i vidareförandet av kunskap till nästa generation. Dock, idag ökar samarbetet mellan universiteten och fredsaktivister och på så sätt förankras fredsbevarande verksamhet genom forskning och vetenskap. JJ som också är beläst på Mahatma Gandhi, påpekar den förebild, som denne upplyste man är, även ifråga om dokumentation av fredens syn- och arbetssätt.

Vid sitt anförandes slut överlämnar JJ en bokgåva till Fredsrörelsen på Orust, "På barrikaderne for fred. Inspirerande historier om ikkevold" av Majken Jul Sørensen. Erni ser genast möjligheten att läsa denna bok på en av föreningens studiecirkelar.

Härefter talar kulturhusets chef, Lars Jacobsson, som med både beskrivning av egen vapenfri tjänst, en liknelse med händelser i boken Babettes gästbud av Karen Blixen samt en dikt av Kristina Lugn vill hylla Fredsrörelsen, som utgör en stor tillgång för orustborna genom det kulturarbete och fredsarbete, som bedrivs. Erkännande av denna betydelse bekräftas genom att kulturhuset kommer att stödja Fredsrörelsen ekonomiskt till en av föreläsningarna den kommande hösten.

Mer musik och sång framförs, nu med text och musik av Mikael Wiehe och Björn Afzelius, två fredsivrare artister. Helgas fiol, förenad med Andreas akustiska gitarr, ger oss en uppvisning i samarbete över generationsgränserna, ett signum för arbete för fred.

Bokbordets litteratur presenteras sedan av OF:

Bengt Berg, Mellan Nordkap och Syrakusa

Åsne Berre Persen & Jörgen Johansen, Den nödvändiga olydnaden

Majken Jul Sørensen, På Barrikaderne for fred

Ola Friholt, JagritiVihara, Diktboken I det som synes ske

Erni Friholt, Vi skall vinna det här

ElinWägner, Wägnerismer

Material från Fredsspelen

OF fortsätter sina reflexioner vid podiet - namnsatt, **FRED MED FREDLIGA MEDEL**. (Se bifogad bild med samma namn). Han symboliserar kring den fantasieggande glaskonst, som just nu ställes ut i Kajutan, av Lars Sestervik och pekar på det faktum, att vi människor bär med oss alla våra livserfarenheter livet ut. Dessa erfarenheter kan vi använda, stort som smått, i fredens tjänst.

"Vi har hela havet inom oss", säger OF, precis som det vackra glas-båtvrakat visar, i sin konstnärliga form. OF läser sedan för åhörarna, ur sin skrift "Rättvis handel" utgiven för tio år sedan, vilket ger åhörarna en andlös upplevelse av nödvändigheten att öka sin förståelse för komplexiteten i fredsarbetet samt att krigets krafter likaså är komplexa. Fredsbärarna måste fortsätta och åter fortsätta fredsarbetet och ge dignitet åt Gandhis klassiska uttryck, **"Det finns ingen väg till fred, fred är vägen"**.

Här bifogas ett utdrag ur "Rättvis handel", kapitel 17, Djupkulturen och solidariteten. Några axplock ur texten lyder:

"..... Våra (människans) tankar om världen, om sanning och förändring, är bara delvis fria och rörliga. Våra övertygelser är rotade i en kulturell mylla, som vi själva bara delvis känner. En tvåtusenårig utveckling och förstening av idéer om fred och krig, vedergällning och försoning, egna rättigheter och andras skyldigheter, brott och straff, makt och rätt och mycket annat har knådats in i generationer till en halvt omedveten självbild. Denna ställs alltid i relation till andra, vilka har sin egen bild av sig själva och oss. Inte utan möda kan vi uppleva och förstå skeenden och sammanhang från de andras perspektiv. Detta fenomen kallas av Johan Galtung för djupkultur eller social kosmologi....."

(Se bifogade bilder "Rättvis handel 1,2,3").

Erni och Ola levandegör nostalgiska minnen från tidigt 80-tal genom att tillsammans sjunga några vackra verser ur kampsånger från olika fredsmarscher, t ex. att "slaget om livet får ej förloras, det finns en annan väg!" "Fred på jord, vilka sköna ord, tron på att fröet gror, och att vi alla kan skapa fred på jord".

Detta är fortsatt bärande ord in i framtida arbete för freden!

Härefter beskriver Annika hur starten av fredsörelsen gick till och Ernis tidigare uttryck, att "stora delar av fredsarbete startar vid ett köksbord", gällde även här. Åhörarna förstår dock av beskrivningen, att det fanns ett oerhört kunskapsökande och kunnande i denna initiala fredsgrupp, både i fråga om politiska ställningstaganden, om rustningsavtal, om militära strategier, system och utrustning. Det fredsspel, som blev följden av denna fredsgrupps engagemang, fick av naturliga skäl en enorm omfattning och uppslutning med hundratals deltagare, 300 på scenen t.ex. Skolklasser deltog och kommuninnevånare och ansvariga och professionella medarbetare, då det gällde regi och administration av detta fredsspel liksom kända artister. Gruppen hade hoppats på större ekonomisk vinst, som grund för ett fortsatt solidaritetsarbete men så blev inte fallet. Gruppen lyckades dock i sina förhandlingar med fordringsägarna att undanröja underskottet. Detta efterarbete till fredsspelen svetsade samman gruppen och många av dem, som engagerade sig för 30 år sedan, arbetar fortfarande kvar inom "Fredsrörelsen på Orust", som blev det formellt instiftade namnet.

En liten anekdotisk kommentar från Annika är, att den fruktade recensenten Bengt Olsson skrev positivt om Fredsspelens genomförande.

Men hur kan nästa generation entusiasmeras för nya fredsspel, som utöver sin artistiska och verklighetsberättande scenframställning, likaså utgör en kraftfull "symbolisk" bild för fortsatt fredsarbete.

Erni läser sedan upp än fler gratulationshälsningar från omvärlden till 30-åringen och man förstår, även av denna mängd hälsningar, att Fredsrörelsen på Orust är väl känd och erkänd vida omkring! Några anmäler sig redan i gratulationshälsningen till Johan Galtungs föreläsning den 25:e maj. Fler bör uppmärksamma detta datum redan nu. Erni pekar också på själva 30-årsutställningen, som är fortsatt i vardande.

Härefter får Gösta Tompuri ordet och ger åhörarna en upplysande, koncentrerad lektion i USAs ekonomiska och militära historia. Alla lyssnare inser, genom den klagörande

pedagogiken, hur, på samma gång, maktutövande och oändligt svagt USA är. Åtskilliga nationer sitter på samma knäckta gren, som USA och alla dessa nationer, genom sina beroendeband till USA, har låtit grenen undermineras och till slut nästan helt knäckas. Scenariot kan inte vara annat än ångestskapande och genom ett ögonblick av intellektuell klarhet uppenbaras den starka kopplingen mellan ekonomi och krig inom världsordningen. HUR blir fortsättningen?

Under GT:s anförande uppstår också en diskussion bland åhörarna och GT får därmed möjlighet att sprida än mer av sin kunskap om länders ekonomier och strategier och kan ge en kavalkad av syndabockar, som USA utsett som offer för sina attacker. GT har en klar teori, att USA inte, såsom Sovjet, låter sig upplösas fredligt. Lite sardoniskt säger GT att Fredsrörelsen på Orust inte kommer att drabbas av arbetsbrist inom de närmaste åren. Ett av upproppen är att hindra, att Sverige engagerar sig i krigsskådeplatser – vart tog Sveriges neutralitet vägen, frågar sig antecknaren.

Ola citerar den välbekanta tesen att krig är business, och visar på nytt på ett av plakaten på väggen, som redovisar hur NATO skall få hyra mark och vatten i Göteborgs södra skärgård som övningsfält. (Se bifogad bild "NATO till Göteborgs skärgård").

Begreppen att jobba "MOT" eller "FÖR" kommer åter under debatt i åhörargruppen. GT förordar nog ett både - ock. JJ, som just står i begrepp att åka till Kurdistan, låter förstå att allt fler grupperingar ser fredens väg UTAN VAPEN, som den mest framkomliga. GT ger oss bilden av termitarbete, var och en gör lite men summan av arbetet blir stort.

Mer musik av Fredsduon men också av Helga H, som på pianot spelar en älskad expression av Bach. Hon har strax innan givit oss lyssnare en bild av musikens plats i ett krigshärjat och utblottat land, som hennes hemland, Tyskland under andra världskriget.

Avslutningsvis berättar Erni och Ola om det stöd, som fredsrörelsen ger till två självstyrande grupper i Indien och om detta har Ola också skrivit nya dikter, bl a. en dikt kallad Sockerrör. Detta arbete i Indien, redovisat i flera skrifter, inger ett hopp om hur freds- och självuppbyggande insatser ger stora, starka ringar på vattnet och en genuin övertygelse att fredsarbete är ett oundgängligt kontinuerligt tillstånd för alla ansvarskännande, levande varelser på vår jord.

Ett tack riktas från ordförandeparet till alla som varit markarbetare under de gångna 30 åren.

Vid anteckningarna
Birgitta Edvinson

